

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ex Recogniti||one Des. Eras-||mi Roterodami.||

Erasmus, Desiderius

Basileae, 1518

VD16 E 3644

Evtropii De Gestis Romanorvm, Liber Nonvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14277

EVTROPII DE GESTIS

ROMANORVM, LIBER

NONVS.

MAXIMINI.

OST hunc Maximinus ex consortio militari, primus ad imperium accessit, sola militum uoluntate, cū nulla Senatus intercessisset autoritas: neq; ipse Senator esset. Is bello aduersus Germanos feliciter gesto, cū à militibus imperator esset appellatus: à Pupieno Aquileiæ occisus est: deserētib; eum militibus suis, cum filio adhuc puero: cum quo imperauerat triennio & paucis diebus.

PUPIENVS ET BALBINVS.

OSTea tres simul fuerunt Augusti, Pupienus, Balbinus & Gordianus: duo superiores obscurissimo genere: Gordianus nobilis: quippe cuius pater senior Gordianus, consensu militum cum proconsulatu Africae gereret, Maximiano imperante, princeps fuisse electus. Itaque cum Romam uenissent Balbinus & Pupienus, in palatio interfecti sunt: soli Gordiano imperio reseruato.

GORDIANVS.

ORDianus admodum puer, cum Tranquillam Romæ duxisset uxorem: Ianum Geminum aperuit: & ad orientem profectus, Parthis bellum intulit, qui iam moliebantur erumpere. Quod quidem mox feliciter gessit: prælijsque ingentibus Persas afflixit. Rediens, haud longe à Romanis finibus interfectus est fraude Philippi, qui post eum imperauit. Miles ei tumulum uigesimo milliario à Cirgesso, quod castrum nunc Romanorum est, Euphrati imminens ædificauit: Exequijs Romam reuexit: ipsum D. appellauit.

PHILIPPI.

PHilippi duo, filius ac pater, Gordiano occiso, imperium inuasurunt: atque exercitu incolumi reducto, ad Italiam è Syria profecti sunt. His imperantibus, millesimus annus Romanæ urbis, ingenti ludorum apparatu & spectaculorum celebratus est. Ambo deinde ab exercitu interfecti sunt: senior Philippus Veronæ, Romæ iunior. Annis quinque imperauerunt: inter diuos tamen relati sunt. ex quibus iunior Philippus adeo seueri animi fuit, ut nullo cuiuscq; commento ad ridendum solui potuerit: patremq; ludis secularibus petulantius cachinnantem, uultu auersato notauerit.

Decius

DECIVS.

Post hos Decius, è Pannonia inferiori Bubaliæ natus, imperium sumpsit. bellum ciuile, quod in Gallia motum fuerat, oppressit: filium suum Cæsarem fecit: Romæ lauacrum ædificauit. Cum biennio ipse & filius eius imperassent: uterq; in Barbarico bello interfecti sunt: è quibus senior gurgite paludis immerfus est: ita ut nec cadauer eius potuerit inueniri: digno damnatus iudicio, qui persecutionem in CHRISTIANOS mouens, inter cæteros beatissimū Laurentium leuitam, & martyrem igne excoxit.

GALLVS HOSTILIANVS ET VOLVSIANVS.

Mox imperatores creati sunt Gallus Hostilianus, & Galli filius Volusianus. Sub his Aemilianus in Mœsia res nouas molitus est: ad quem opprimendum cum ambo profecti essent, Interamne interfecti sunt nō completo biennio. Nihil omnino darum gesserunt. Sola pestilentia, morbis, atq; agritudinibus notus eorum principatus fuit.

AEMILIANVS.

Aemilianus obscurissime natus, obscurius imperauit: siquidē Maurus fuerat, ac tertio mense extinctus est.

VALERIANVS.

Inc Licinius Valerianus in Rhetia & Norico se agens, ab exercitu imperator, & mox Augustus est factus. Galienus quoq; Romæ à Senatu Cæsar est appellatus. Horum imperium Romano nomini perniciosum & penè exitiabile fuit: ita ut uel infelicitate principum, uel ignauia, Germani Rauennam usq; uenirent. Valerianus in Mesopotamia bellum gerens, à Sapore Perfarum rege superatus est: Mox etiam captus, apud Parthos ignobili seruitute consenuit. Nam quandiu uixit, rex eiusdem prouinciæ, incuruato eo, pedem eius ceruicibus imponens, solitus erat equum conscendere.

GALIENVS.

Alienus cum adolescēs factus esset Augustus, imperium primum feliciter, mox commode, ad ultimum perniciose gessit. Nam iuuenis in Gallia & in Illyrico multa strenue fecit, occiso apud Mursiam Ingenuo, qui purpuram sumpserat & Trebelliano, diu placidus & quietus: mox in omnem lasciuia dissolutus, tenendæ reipub. habenas probrosa ignauia & desperatione laxauit. Alemanni exhaustis Gallijs in Italiã

X 3 penetrauerunt

penetrauerunt. Dacia quæ à Traiano ultra Danubium fuerat adiecta, amissa est. Græcia, Macedonia, Pontus, Asia uastata per Gotthos. Pannonia à Sarmatis, Quadisq; populata est. Germani usque ad Hispanias penetrauerunt. Parthi Mesopotamia occupata, Syriam sibi ceperunt uindicare: cum iam desperatis rebus & deletio imperio Romano, Posthumius in Gallia obscurissime natus, purpuram sumpsit: & per annos decem ita imperauit: ut consumptas penè prouincias, ingenti uirtute & moderatione reparauerit: qui seditione militum interfectus est: quod Maguntiacum, quia aduersum eum rebellauerat, Lolliano res nouas moliente, diripiendam militibus tradere nolisset. Post eum Marius uilissimus opifex purpuram accepit, & secundo die interfectus est. Victorinus postea Galliarum accepit imperium, uir strenuissimus. Sed cū nimia libidinis esset: & matrimonia aliena corrumpere, Agrippinæ occisus est, Authoriano quodam machinante dolum, imperij sui anno secundo. Huic successit Tetricus Senator, qui Aquitaniam honore præsidis administrans, absens à militibus imperator electus est: & apud Burdegalam purpuram sumpsit. Seditiones multas militum pertulit. Sed dum hæc in Gallia agerentur: in oriente per Odenatum Persæ uicti sunt: defensa Syria: recepta Mesopotamia usq; ad Ctesiphontem Odenatus penetrauit. Ita Galieno Rempub. deserente, Romanū imperium in occidente per Posthumium, per Odenatum in oriente seruatum est. Galienus interea fraude Aureoli ducis sui, Mediolani cum fratre Valeriano occisus est, imperij anno nono.

CLAVDIVS.

Laudius ei successit, à militibus electus, à Senatu appellatus Augustus. Hic Gotthos, Illyricum, Macedoniamq; uastates, ingenti prælio uicit. Parcus uir, atq; modestus, & iusti tenax, atq; Reipub. gerendæ idoneus. Aduersus ducenta M. Alemanorum haud procul à lacu Benaco, in sylua quæ Lugana dicitur, dimicans, tantam multitudinem fudit: ut ægre pars dimidia superfuerit, qui tamen intra biennium morbo periit, & Diuus appellatus est. Senatus eum ingenti honore decorauit, scilicet ut in curia dypeus ipsi aureus, item in Capitolio statua aurea poneretur.

QVINTILIVS.

Quintilius post eum Claudij frater, consensu militum imperator electus est. Vnicæ uir moderationis & ciuilitatis, æquandus fratri uel præponendus. consensu Senatus appellatus Augustus: septimo decimo imperij die occisus est.

AVRELIANVS.

Post eum Aurelianus suscepit imperium, Dacia Ripensi oriundus: uir in bello potens, animi tamen immodici, & ad crudelitatem perpensioris: quiq; Gotthos strenuissime uicit. haud dissimilis fuit magno Alexandro, seu Casari dictatori. Nam Romanam urbem triennio

triennio ab inuaforibus receptauit: cum Alexander annis tredecim per uictorias ingentes ad Indiam peruenerit: & C. Cæſar decimo ſubegerit Gallos, aduerſus ciues Romanos quadriennio congreſſus. Iſte in Italia tribus prælijs uictor fuit, apud Placētiam iuxta flumen Metaurum, ac Fanum Fortunæ, poſtremum in Ticinenſibus campis. Huius tempore apud Dalmatas Septimius imperator effectus, mox à ſuis obrūcatur. Iſte primus apud Romanos diadema capiti innexuit: gemmiſq; & aurata omni ueste, quod adhuc ferè incognitū Romanis moribus, uſus eſt. Hic muris ualidioribus & laxioribus urbem ſepſit. Templū Soli ædificauit: porcinae carnis uſum populo inſtituit. Superauit in Gallia Tetricū, qui à militibus imperator electus apud Catalaunios, ipſo Tetrico præte exercitū ſuū: cuius aſſiduas ſeditiones ferre nō poterat. Quinetiā per literas occultas Aurelianū, ita fuerat deprecatus, ut inter alia uerſu Vergiliano uteret,

Eripe me his inuicte malis,

Quem Claudius correctorem Lucaniae prouexit, aſpergens hominem eleganti ioco, Sublimius habendum, aliquam Italiae partem, quam trans Alpes regere. Zenobiam quoque occiſo Odenato marito, qui occidentem tenebat: haud longe ab Antiochia non ſine graui prælio coepit. Ingreſſusq; Romam nobilem triumphum quaſi rector Orientis, Occidentisq; recepit, præcedentibus currū Tetrico, & Zenobia. Hoc imperante etiam in urbe monetarij rebellauerunt, uitiatas pecunijs, & Felicissimo rationali interfecto: quos Aurelianus uictos, ultima crudelitate compeſcuit: plurimos nobiles capite damnauit. Sæuus, & ſanguinarius, ac neceſſarius magis in quibusdam quæ in ullo amabilis imperator: trux omni tempore, etiam filij ſororis interfector: diſciplinæ tamen militaris & morum diſſolutorū magna ex parte corrector. Prouinciā Daciā, quam Traianus ultra Danubium fecerat, intermiſit, ualſtato omni Illyrico & Mœſia, deſperans eam poſſe retineri. Abductosq; Romanos ex urbibus & agris Daciae, in media Mœſia collocauit: appellauitq; eā Daciā, quæ nunc duas Mœſias diuidit, & eſt in dextera, Danubio in mari fluenti: cū antea fuerit in læua. Occiſus ſerui ſui fraude: qui ad quosdam militares uiros amicos ipſius, nomina perſtulit annotata, falſo manum eius imitatus, tanquæ Aurelianus ipſos pararet occidere. Itaque ut præueniretur, ab ipſo interfectus eſt in itineris medio, quod inter Conſtantinopolim & Heradiam eſt. Stratae ueteris, & locus Cenophrurium appellatur. Mors tamen eius inulta non fuit. meruit quoque inter diuos referri. Imperauit annos V: menſes VI.

TACITVS.

Tacitus poſt hūc ſuſcepit imperiū, uir egregie morigeratus, & Reip. gerendæ idoneus: Nihil tamen potuit oſtendere, infra VI. menſem imperij morte præuentus.

FLORIANVS.

Lorianus, qui Tacito ſucceſſerat: duobus menſibus & diebus XXI. in imperio fuit, neque quicquid dignū memoriae egit.

X 4 Probus

PROBVS.

Ost hūc Probus uir illustris gloria militari, ad administratio-
nem Reipub. accessit. Gallias à Barbaris occupatas, ingenti
præliorum felicitate restituit. Quosdam imperium usurpare
conatos, scilicet Saturninum in Oriente, Proculum & Bono-
sum Agrippinæ, certaminibus oppressit. Vineas Gallos, &
Pannonios habere permisit. Opere militari Almu mōtem
apud Syrmium, & Aureum apud Mæsiam superiorem, uineis conseruit: & pro-
uincialibus colendas dedit. Hic cum bella innumera gessisset: pace parta, dixit
in breui milites bene necessarios non futuros. Vir acer, strenuus, iustus, & qui
Aurelianum æquaret gloria militari: morum tamen ciuilitate superaret. Interfe-
ctus tamē est Syrmio, tumultu militari in turre ferrata. Imperauit annos VI.
menses quatuor.

CARVS.

Ost hunc Carus est factus Augustus, Narbonæ natus in Gallia.
Is confestim Carinum, & Numerianum Cæsares fecit: cum quibus
regnauit duobus annis. Sed dum bellum aduersum Sarmatas ge-
rit, nuntiato Persarum tumultu, ad orientem profectus, res contra
Persas nobiles gessit: ipsos prælio fudit: Seleutiam, & Ctesiphontem urbes no-
bilissimas cepit. Et cum castra super Tigridem haberet: ictu diuini fulminis pe-
riit. Numerianus quoq; filius eius, quem secum Cæsare ad Persas duxerat, ado-
lescens egregiæ indolis, cum oculorum dolore correptus, in lecticula ueheretur:
impulsore Apro, qui focer eius erat, per insidias occisus est. & cum dolo occulta-
retur ipsius mors, quousque Aper inuadere posset imperium: fœtore cadaue-
ris prodita est. Milites enim, qui eum sequebantur, fœtore commoti, deductis
lecticulæ pallijs, post aliquot dies mortem eius notam habere potuerunt. Inte-
rea Carinus, quem Cæsarem in Parthos proficiscens Carus in Illyrico, Gallia,
Italia reliquerat, omnibus se sceleribus coinquinauit. plurimos innoxios fictis cri-
minibus occidit: matrimonia nobilia corrupit. Condiscipulis quoq;, qui eum in
auditorio uerbi fatigatione taxauerant, perniciosus fuit: atq; omnibus bonis in-
uisus, non multo post pœnas dedit.

DIOCLETIANVS HERCVLIVS.

Am de Perside uictor exercitus rediens, cum Carum Augu-
stum fulmine, Numerianum Cæsarem insidijs perdidisset,
Dioletianum imperatorem creauit, Dalmatia oriundum, ui-
rum obscurissime natum, adeo, ut à plerisq; scribæ filius: à nō-
nullis Amilini senatoris libertinus fuisse credatur. Is primum
militibus in concione iurauit: Numerianū nō suo dolo interfe-
ctū. Et cū iuxta eū Aper, qui Numeriano insidias fecerat, constitisset, in conspe-
ctu exercitus

Et exercitus, manu Diocletiani percussus est gladio. Postea Carinū omnium odio & decertatione uiuentem, apud Murgum ingenti praelio uicit, proditum à se, exercitu suo quem fortiorem habebat. certe desertum inter Viminacium, atq; Aureū montem. ita rerum Romanarum potitus. Cum tumultum rustici in Gallia concitassent: & factioni suæ sæuæ clarum nomen imponerent, Duces autem haberent Amandum & Aelianum, ad subigendos eos Maximianum Herculeum Cæsarem misit, qui leuibus praelijs, agrestes domuit, & partem Gallia reformauit. Per hæc tempora etiam Carausius, qui uilissime natus, in serenæ militiæ ordine, famam egregiam fuerat consecutus: cum apud Bononiã per tractum Belgicæ, & Armoricæ, pacandum mare accepisset, quod Franci & Saxones infestabant: multis Barbaris sæpe captis: nec præda integra, aut prouincialibus reddita, aut imperatoribus missa: cum suspicio esse cepisset, consulto ab eo admitti Barbaros, ut transeuntes cum præda exciperet, atq; hac occasione ditaret se: à Maximiano iussus occidi, purpuram sumpsit, & Britanias occupauit. Itaq; cum per omnem orbem terrarum res turbatæ essent, & Carausius in Britanijs rebellaret, Achilles in Aegypto: Africam Quinquegentiani infestarent, Narseus Orienti bellum inferret: Diocletianus Maximianum Herculeum ex Cæsare fecit Augustum, Constantium & Maximianum Cæsares. Quorum Constantius per filiam, nepos Claudij traditur. Maximianum Galerium etiam ut affinitate coniungeret: Constantius priuignam Herculijs Theodoram accepit: ex qua postea sex liberos Constantini fratres habuit. Galerius filiam Diocletiani Valeriam primus, Constantius habuit Helenam Constantini matrem: ambo uxores quas habuerant, repudiare compulsi. Cum Carausio tamen, cum bella frustra tentata essent contra uirum rei militaris peritissimum, ad postremum pax conuenit. Eum post septennium Alectus socius eius occidit: atque ipse post eum Britanias triennio tenuit. Qui ductu Asclepidoti præfecti pratorio est oppressus. Ita Britania decimo anno recepta. Per idem tempus à Constantino Cæsare in Gallia pugnatum est circa Lingonas, die una, aduersam & secundam fortunam expertus est. Nam cum repente Barbaris ingruentibus intra ciuitatem esset coactus tam præcipiti necessitate, ut clausis portis, per murum funibus tolleretur: uix quinque horis medijs, aduentante exercitu, sexaginta ferè millia Alemannorum cecidit. Maximianus quoque Augustus bellum in Africa profligauit, domitis Quinquegentianis & ad pacem redactis. Diocletianus obsessum Alexandria Achilleum octauo ferè mense superauit, eumque interfecit: Victoria acerbe usus est: totum Aegyptum grauius proscriptionibus, cædibusq; cædauit. Ea tamen occasione ordinauit prouide multa & disposuit, quæ ad nostram ætatē manent. Galerius Maximianus primum aduersus Narseum praelium, & secundum habuit inter Callinicū: Carrasq; congressus, cum inconsulte magis quàm ignaue dimicasset: admodū em̄ parua manu cū copiosissimo hoste comisit: pullus igitur, & ad Diocletianū profectus, cū ei in itinere occurrisset: tanta insolentia à Diocletiano fertur exceptus: ut per aliqua passuum millia purpuratus tradatur ad uehiculum cucurrisse:

Moxq;

Moxq; per Illyricum, Mœsiamq; contractis copijs, rursus cum Narseo Ormis-
 da & Saporis auo, in Armenia maiori pugnauit successu ingenti: nec minore
 consilio simul & fortitudine: Quippe qui etiam speculatoris munus cum altero
 aut tertio equite suscepit. Pulso Narseo, castra eius diripuit: uxores, sorores, libe-
 ros cepit: infinitam extrinsecus Persarum nobilitatem: Gazam Persicam copi-
 osissimam: ipsum in ultimi regni solitudines egit. Quare ad Diocletianũ in Me-
 sopotamia cum præsijs tamen morantem, ouans regressus, ingenti honore su-
 scepius est. Varia deinceps simul & uiritim bella gesserunt: Carpis & Basternis
 subactis, Sarmatis uictis: quarum nationum ingentes captiuorum copias in
 Romanis finibus locauerunt. Diocletianus morigeratus callide fuit: sagax præ-
 terea & admodum subtilis ingenio, & qui seueritatem suam, aliena inuidia uel-
 let implere. Diligentissimus tamen & solertissimus princeps: & qui imperio Ro-
 mano primus regiae consuetudinis formam magis, quam Romanæ libertatis
 inuenerit: adorariq; se iussit, cum ante eum cuncti saluarentur. Ornamenta gem-
 marum uestibus, calciamentiſq; addidit: Nam prius imperij insigne in chlamy-
 de purpurea tantum erat, reliquaq; communia. Hercules autem propalã m fe-
 rus & inciuilis ingenij, asperitatẽ suã etiã uultus horrore significans. Hic natu-
 ræ suæ indulgens, Diocletiano in om̃ibus & sauioribus consilijs obsecutus. Cũ
 tamen ingrauescente aeo parum se idoneum Diocletianus moderando impe-
 rio esse sentiret: auctor Hercules fuit, ut in uitam priuatam concederent: & stati-
 onem tuendæ Reipub. uiridioribus, iunioribusq; mandarent. cui ægre collega
 obtemperauit. Tamen uterq; uno die priuato habitu imperij insigne mutauit.
 Nicomediæ Diocletianus, Hercules Mediolani post triumphum indyctum,
 quem Romæ ex innumeris gentibus, pompa ferculorum illustri, qua Narsei
 coniuges, sororesq; & liberi ante currum ducti sunt, gessit. Concesserunt tamen
 Salonam unus, alter in Lycaoniã. Diocletianus priuatus in uilla, quæ haud
 procul à Salonis est, prædaro otio senuit. Qui dum ab Herculo atque Galerio
 ad recipiendum imperium rogaretur: tanquã pestem aliquam detestans, in
 hunc modum respondit: Vtinam Salonæ possetis uisere olera, nostris manibus
 instituta, profecto nunquã istud tentandũ iudicaretis. Vixit annos LXXIII.
 ex quibus communi habitu propè nouem annis egit. Morte absumptus est, ut
 satis patuit per formidinem uoluntariam. Qui cum à Constantino atq; Lici-
 nio uocatus ad festa nuptiarum, per senectam quo minus interesse ualeret, ex-
 cusauisset se, rescriptis minacibus acceptis, quibus increpabatur quod Maxen-
 tio fauisset, ac Maximino faueret: suspectans necem dedecorosam, uene-
 num dicitur hausisse: inusitata uirtute usus, ut solus omnium post
 conditum Romanum imperium, ex tanto fastigio sponte ad
 priuatæ uitæ statum, ciuilitatemque remearet. Con-
 tigit igitur ei, quod nulli post natos homi-
 nes, ut cum priuatus obijisset, inter
 diuos tamen referretur.

Eutropij de